

แนวทางการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์

Guidelines for the Operation of Child Development Centers under the
Subdistrict Administrative Organization, Mueang Nakhon Sawan District,
Nakhon Sawan Province

นิตยา มาลา¹ สาทร ทรัพย์รวงทอง² และปพนสรณ์ โพธิพิทักษ์³
Nittaya Mala, Satorn Subruangthong and Paponsan Potipituk

Received: February 17, 2022

Revised: April 06, 2022

Accepted: April 13, 2022

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัญหาการดำเนินงาน 2) หาแนวทางการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี โดยการแจกแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีความเชื่อมั่น .98 กับประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นายกององค์การบริหารส่วนตำบล ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้อำนวยการกองการศึกษา นักวิชาการศึกษา หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และครูผู้ดูแลเด็ก รวมทั้งสิ้น 148 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสนทนากลุ่มกับผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบบันทึกชนิดคำถามปลายเปิด ใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า 1) ปัญหาการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านที่มีปัญหาสูงที่สุด คือ ด้านบุคลากร รองลงมา คือ ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และด้านที่มีปัญหาต่ำที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมและส่งเสริมสนับสนุน 2) แนวทางการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ได้แก่ ควรเปิดโอกาสชุมชน ผู้ปกครอง และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นรับทราบปัญหาและหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน ส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรสายวิชาการของศูนย์พัฒนาเด็ก

¹ สำนักงานเทศบาลตำบลเวียงป่าเป้า; Wiangpapao Subdistrict Municipality

²⁻³ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์; Nakorn Sawan Rajabhat University

Corresponding author, e-mail: malaa721@hotmail.com, Tel. 080-4102358

เล็กให้มีความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ทางวิชาชีพตามมาตรฐานกำหนดตำแหน่งอย่างต่อเนื่อง ควรปรับปรุงอาคารเรียน สภาพแวดล้อมภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีความเหมาะสมต่อการ จัดประสบการณ์เรียนรู้สำหรับเด็กเล็ก ควรมีการประกันคุณภาพภายในและการนิเทศการศึกษา อย่างเป็นระบบ เปิดโอกาสให้ชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการ วางแผน กำหนดนโยบายหรือโครงการต่าง ๆ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และควรมีกลุ่มงานหรือ ศูนย์กลางเพื่อการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารของเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย

คำสำคัญ: แนวทางการดำเนินงาน, ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก, องค์การบริหารส่วนตำบล

Abstract

The objectives of this research were 1) to study operational problems; 2) to find guidelines for the implementation of child development centers under the Subdistrict Administrative Organization, Mueang Nakhon Sawan District, Nakhon Sawan Province. It was a mixed methods research by distributing a questionnaire on a 5-level estimation scale with a confidence value of .98 to the population used in the research, namely chief executive of the SAO, chief administrator of the SAO, deputy chief administrator of the SAO, director of Education Division, education technical officer, head of child development center, and child care teacher, a total of 148 people. The statistics used in the data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation. For qualitative research, a group discussion with 7 experts was used. The research instrument was an open-ended questionnaire record form by using content analysis techniques. The results of the research revealed that 1) problems in the operation of the child development center in overall and in each aspect were moderate levels. The aspect that had the highest problem was the personnel aspect, followed by the building, environment and safety of child development centers and the aspect that had the least problem was the aspect of participation and support; 2) for guidelines of implementation of the child development center, it should provide opportunities for the community, parents and other stakeholders to participate in expressing their opinions, acknowledging the problems and finding ways to solve them together, continuously promote and support the development of academic personnel of the child development center to have knowledge, skills, and professional experience according to the positioning standards, improve the school building, the environment within the child

development center to be suitable for providing a learning experience for young children. There should be internal quality assurance and systematic supervision of education. It should provide opportunities for communities and all stakeholders to participate in planning, determine policies or programs for child development centers. And there should be a working group or a center for publicizing the information of the early childhood development network.

Keywords: Operational Guidelines, Child Development Center, Subdistrict Administrative Organization

บทนำ

ปฐมวัยเป็นวัยเริ่มต้นของชีวิตและพัฒนาการในทุกด้าน เป็นช่วงวัยที่พัฒนาการด้านต่าง ๆ เป็นไปอย่างรวดเร็วที่สุดและเป็นฐานรากที่สำคัญสำหรับพัฒนาการในช่วงวัยต่อ ๆ ไป เด็กในวัยนี้จึงเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีความสำคัญอย่างยิ่งของประเทศ เด็กปฐมวัยที่ได้รับการดูแลอย่างเหมาะสมตามช่วงวัยจะสามารถเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพและจะเป็นกำลังสำคัญของประเทศชาติต่อไปในอนาคต (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 (ราชกิจจานุเบกษา, 2560) ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาเด็กปฐมวัยไว้หลายมาตรา คือ มาตรา 54 วรรคสอง กำหนดว่า “รัฐต้องดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนา ก่อนเข้ารับการศึกษา เพื่อพัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้สมกับวัย โดยส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชนเข้ามีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วย” และมาตรา 258 ให้ดำเนินการปฏิรูปประเทศให้เกิดผลด้านการศึกษา ตามข้อ จ. (1) ให้สามารถเริ่มดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนา ก่อนเข้ารับการศึกษา ตามมาตรา 54 วรรคสอง เพื่อให้เด็กเล็กได้รับการพัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้สมกับวัยโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ราชกิจจานุเบกษา, 2542) มาตรา 18 (1) กำหนดให้การจัดการศึกษาปฐมวัยจัดในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ได้แก่ ศูนย์เด็กเล็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนเกณฑ์ของสถาบันศาสนา ศูนย์บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มของเด็กพิการและเด็กซึ่งมีความต้องการพิเศษหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยที่เรียกชื่ออย่างอื่นและมาตรา 13 (1) ให้บิดา มารดา หรือผู้ปกครอง มีสิทธิได้รับสิทธิประโยชน์ในการสนับสนุนจากรัฐ ให้มีความรู้ความสามารถในการอบรมเลี้ยงดู และการให้การศึกษาแก่บุตรหรือบุคคลซึ่งอยู่ในความดูแล นอกจากนี้พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 หมวด 2 กำหนดว่า ในการกระจายอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะ ในมาตรา 16 (9) ในเรื่องของการจัดการศึกษา และมาตรา 30 ให้รัฐถ่ายโอนภารกิจบริหารสาธารณะแก่ท้องถิ่น

ช่วยเหลือท้องถิ่น จัดสรรเงินอุดหนุนแก่ท้องถิ่นตามความจำเป็น และความต้องการ (ราชกิจจานุเบกษา, 2542) ซึ่งตามบทบัญญัติในมาตรา 32 แห่งพระราชบัญญัตินี้ กำหนดให้การจัดการศึกษาระดับปฐมวัย (3-5 ปี) เป็นหน้าที่ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ต้องกระทำโดยมีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นสถานที่ดำเนินการ ต่อมาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ส่วนราชการต่าง ๆ ได้ดำเนินการถ่ายโอนให้เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งเป็นหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีกฎหมายจัดตั้งขึ้น เพื่อรองรับการกระจายอำนาจจากรัฐบาล เป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการแทนตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน

ในปี พ.ศ. 2547 กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นได้จัดทำมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขึ้น เพื่อเป็นแนวทางให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถือปฏิบัติในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ให้มีมาตรฐานและมีคุณภาพเป็นไปในทิศทางเดียวกัน แบ่งมาตรฐานออกเป็น 4 ด้าน คือ 1) ด้านบุคลากรและการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 2) ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 3) ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 4) ด้านการมีส่วนร่วมและสนับสนุนจากชุมชน ต่อมาปี พ.ศ. 2553 กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นได้พิจารณาเห็นว่า มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้จัดทำขึ้นในปี พ.ศ. 2547 นั้น ควรได้รับการปรับปรุงเนื้อหา หลักเกณฑ์ หรือหนังสือสั่งการต่าง ๆ รวมทั้งอำนาจหน้าที่ตามบริบทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงได้ดำเนินการปรับปรุงมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยแบ่งมาตรฐานออกเป็น 6 มาตรฐาน คือ 1) มาตรฐานด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 2) มาตรฐานด้านบุคลากร 3) มาตรฐานด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัย 4) มาตรฐานด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร 5) มาตรฐานด้านการมีส่วนร่วมและสนับสนุน และ 6) มาตรฐานด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย (กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น, 2553) ปัจจุบันองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ที่ดำเนินการจัดการศึกษาแก่เด็กปฐมวัย มีจำนวน 15 แห่ง และมีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดจำนวน 35 แห่ง โดยมีกองการศึกษา หรือส่วนการศึกษาเป็นผู้รับผิดชอบศูนย์พัฒนาเด็กเล็กภายใต้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ซึ่งแต่ละแห่งล้วนมีความแตกต่างกันทั้งในด้านสภาพแวดล้อม บริบทชุมชน สถานที่ และการบริหารงานโดยผู้บริหารท้องถิ่นในแต่ละที่ จากการศึกษาข้อมูลจากรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสาม (พ.ศ. 2554 -2558) พบว่าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ส่วนใหญ่คิดเป็นร้อยละ 60.00 มีผลการประเมินอยู่ในระดับพอใช้ (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน), 2562)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ตามเกณฑ์มาตรฐานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้ง 6 ด้าน คือ 1) ด้านการบริหารจัดการศูนย์

พัฒนาเด็กเล็ก 2) ด้านบุคลากร 3) ด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัย 4) ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร 5) ด้านการมีส่วนร่วมและสนับสนุน และ 6) ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย โดยทำการศึกษาว่าปัญหาการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหาร ส่วนตำบล อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ตามเกณฑ์มาตรฐานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในปัจจุบันอยู่ในระดับใด และเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาปัญหาการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์
2. เพื่อหาแนวทางการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. การแจกแบบสอบถามเพื่อศึกษาปัญหาการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ โดยมีประชากรในการวิจัย คือ ผู้ดำเนินงานด้านการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ได้แก่ นายกองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 13 คน ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 15 คน รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 12 คน ผู้อำนวยการกองการศึกษา จำนวน 3 คน นักวิชาการศึกษา จำนวน 10 คน หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 11 คน และครูผู้ดูแลเด็ก จำนวน 84 คน รวมประชากรทั้งสิ้น 148 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยแบ่งเป็น 2 ตอน ตอนที่ 1 แบบตรวจสอบรายการ เป็นข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และตำแหน่ง ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปหาค่าความตรงเชิงเนื้อหา โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 คน แล้วหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแต่ละข้อคำถาม ซึ่งมีค่าความสอดคล้องเท่ากับ 0.67-1.00 ค่าความเที่ยง (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับโดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alfa-Coefficient) ได้ค่าเท่ากับ .98 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ คะแนนเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

2. การสนทนากลุ่มกับผู้ทรงคุณวุฒิมาร่วมประชุม จำนวน 7 คน โดยผู้ทรงคุณวุฒิมีคุณสมบัติดังนี้ 1) อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ 2) ศึกษานิเทศก์ 3) ผู้อำนวยการสถานศึกษา 4) ผู้อำนวยการกองการศึกษา

5) นักวิชาการศึกษา และ 6) ครูผู้ดูแลเด็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยการจัดทำแบบบันทึกการสนทนากลุ่มเพื่อหาแนวทางการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด โดยนำปัญหาการดำเนินงานสูงสุด 3 อันดับแรกในแต่ละด้านมาสร้างเป็นแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม จากนั้นนำข้อมูลที่ได้เก็บรวบรวมไว้ ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

สรุปผลการวิจัย

1. ปัญหาการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาทางด้านพบว่า ด้านที่มีปัญหาสูงสุด คือ ด้านบุคลากร รองลงมา คือ ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัย ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร และด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ด้านการมีส่วนร่วมและส่งเสริมสนับสนุน

ตารางที่ 1 ระดับปัญหาการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์

ข้อ	รายการ	ระดับปัญหาการดำเนินงาน			อันดับ
		μ	σ	แปลผล	
1	ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	2.66	0.68	ปานกลาง	5
2	ด้านบุคลากร	2.81	0.66	ปานกลาง	1
3	ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัย	2.79	0.67	ปานกลาง	2
4	ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร	2.69	0.65	ปานกลาง	4
5	ด้านการมีส่วนร่วมและส่งเสริมสนับสนุน	2.62	0.67	ปานกลาง	6
6	ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย	2.77	0.65	ปานกลาง	3
	รวมเฉลี่ย	2.72	0.60	ปานกลาง	

ผลการวิเคราะห์ปัญหาการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ สามารถสรุปได้ดังนี้

1.1 ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก พบว่า ปัญหาการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 2.66$) ปัญหาที่พบเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษา และการเสนอขอความเห็นชอบจากคณะกรรมการการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก การสำรวจความต้องการและสร้างความเข้าใจกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์พัฒนา

เด็กเล็ก และการสร้างความเข้าใจและการให้ความสำคัญกับการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กด้านการบริหารจัดการศึกษาของผู้บริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

1.2 ด้านบุคลากร พบว่า ปัญหาการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 2.81$) ปัญหาที่พบเกี่ยวกับบุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ให้ความสำคัญของการจัดการศึกษา มีความรับผิดชอบ มีศักยภาพในการจัดการศึกษา ส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนอย่างถูกต้องเหมาะสม จำนวนบุคลากรในการปฏิบัติหน้าที่เหมาะสมกับปริมาณงาน และสัดส่วนที่เหมาะสมกับจำนวนผู้เรียนและมีคุณภาพ และการกำหนดค่าตอบแทน สิทธิสวัสดิการอย่างเหมาะสม สนับสนุนให้บุคลากรมีความก้าวหน้าในวิชาชีพ และสร้างขวัญกำลังใจในการทำงาน

1.3 ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัย ปัญหาการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 2.79$) ปัญหาที่พบเกี่ยวกับความเหมาะสมของห้องพยาบาล มีอุปกรณ์ปฐมพยาบาล เครื่องเวชภัณฑ์ที่จำเป็น และมีผู้ดูแลห้องพยาบาล จำนวนอาคารเรียน ห้องเรียนที่เพียงพอต่อการจัดประสบการณ์เรียนรู้ และจัดกิจกรรมสำหรับเด็ก และศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีจำนวนห้องส้วมเพียงพอ โถส้วมเหมาะสมกับตัวเด็ก และแยกเป็นสัดส่วน มีความสะอาด ปลอดภัยไม่ตั้งอยู่ในที่ลับตาคน

1.4 ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร ปัญหาการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 2.69$) ปัญหาที่พบเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายใน โดยกำหนดมาตรฐานการศึกษา ตัวชี้วัด และเกณฑ์การประเมินตามมาตรฐานการศึกษาของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น การจัดทำวิจัยในชั้นเรียน เพื่อแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และพัฒนาพฤติกรรมของผู้เรียนให้มีคุณภาพตามที่กำหนด และการนิเทศการศึกษา การให้ความช่วยเหลือให้คำแนะนำ การให้คำปรึกษาทางวิชาการ เพื่อพัฒนาการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

1.5 ด้านการมีส่วนร่วมและส่งเสริมสนับสนุน ปัญหาการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 2.62$) ปัญหาที่พบเกี่ยวกับการเข้ามามีส่วนร่วมพัฒนาปรับปรุงอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของชุมชน สถาบัน หรือหน่วยงานต่าง ๆ การสนับสนุนทรัพยากร วัสดุ อุปกรณ์ และงบประมาณในการดำเนินงานและการทำกิจกรรมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจากผู้ปกครอง ชุมชน สถาบัน หรือหน่วยงานต่าง ๆ และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชน สถาบัน หรือหน่วยงานต่าง ๆ ในการประเมินคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

1.6 ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย ปัญหาการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 2.77$) ปัญหาที่พบเกี่ยวกับการส่งเสริมสนับสนุนงบประมาณ บุคลากร วัสดุ และสถานที่ในการดำเนินงานของเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย การประชาสัมพันธ์งานของเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัยให้กับผู้มีส่วน

เกี่ยวข้อง และการส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานจัดตั้งเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย เป็นแหล่งเรียนรู้ และเผยแพร่ความรู้ในการพัฒนาเด็กให้กับผู้ปกครอง ชุมชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

2. การหาแนวทางการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ผู้วิจัยได้นำผลการวิเคราะห์ ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 7 คน มาสังเคราะห์เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ดังนี้

2.1 ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีแนวทางการดำเนินงาน คือ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรมีการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นแผนพัฒนาการศึกษา และการบริหารงบประมาณให้สอดคล้องกัน และดำเนินการอย่างเป็นระบบ ควรกำหนดเรื่องการดำเนินงานจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นหัวข้อหนึ่งในการจัดประชาคมหมู่บ้าน เพื่อการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เพื่อให้ผู้ปกครอง ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น และควรตระหนักและให้ความสำคัญต่อการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพราะเป็นการพัฒนาเด็กและวางรากฐานความรู้สำหรับเด็กในการเรียนรู้ในอนาคต

2.2 ด้านบุคลากร มีแนวทางการดำเนินงาน คือ องค์การบริหารส่วนตำบลควรส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรสายวิชาการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ทางวิชาชีพตามมาตรฐานกำหนดตำแหน่งอย่างต่อเนื่อง และได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้แบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อช่วยในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน และควรกำหนดให้มีโครงการพัฒนาบุคลากรสายวิชาการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในการพัฒนาวิชาชีพ บรรจุในแผนพัฒนาการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก กำหนดอัตราบุคลากรสายวิชาการในศูนย์พัฒนาเด็กให้เป็นไปตามเกณฑ์ทุกกลุ่มอายุของเด็กเล็ก ตามที่กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นกำหนด เพื่อให้เพียงพอในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก จัดประสบการณ์และส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้ออกกำลังกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา และควรกำหนดค่าตอบแทน สิทธิสวัสดิการสำหรับบุคลากรสายวิชาการในศูนย์พัฒนาเด็กให้เป็นไปตามประกาศคณะกรรมการกลางพนักงานส่วนท้องถิ่น หนังสือกระทรวงมหาดไทย กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น และหนังสือสั่งการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง และเปิดโอกาสให้บุคลากรสายวิชาการในศูนย์พัฒนาเด็ก ได้รับความก้าวหน้าในวิชาชีพ โดยสนับสนุนงบประมาณในการฝึกอบรมในหลักสูตรต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง เพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการประกอบวิชาชีพ

2.3 ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัย มีแนวทางการดำเนินงาน คือ องค์การบริหารส่วนตำบล ควรส่งเสริมให้มีการปรับปรุงอาคาร จัดให้มีห้องพยาบาลให้เป็นสัดส่วน จัดหาอุปกรณ์ เครื่องเวชภัณฑ์หรือยาที่จำเป็นอย่างเพียงพอ และศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรมีการฝึกอบรมการปฐมพยาบาลเบื้องต้นสำหรับบุคลากรในศูนย์พัฒนาเด็ก เพื่อเป็นการปฐมพยาบาล ป้องกันอุบัติเหตุและความเจ็บป่วยฉุกเฉินของเด็กเล็ก ควรจัดให้มีอาคารเรียน ห้องเรียนที่เพียงพอ ปรับปรุงอาคารเรียน สภาพแวดล้อมภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ให้มีความเหมาะสมและความปลอดภัยต่อการจัดประสบการณ์เรียนรู้สำหรับเด็กเล็ก และ

องค์การบริหารส่วนตำบล ควรปรับปรุง จัดการสภาพแวดล้อมภายในอาคาร เครื่องสุขภัณฑ์ เพื่อความปลอดภัย เหมาะสม และเพียงพอต่อการใช้งาน และศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ควรมีการสำรวจ และตรวจสอบความชำรุด บริการจัดการ ดูแล รักษาความสะอาดของเครื่องสุขภัณฑ์ สำหรับเด็ก เพื่อความสะอาด ความปลอดภัย และเหมาะสมกับการใช้งานของเด็กเล็ก

2.4 ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร มีแนวทางการดำเนินงาน คือ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ควรศึกษา วิเคราะห์มาตรฐาน และดำเนินประเมินคุณภาพภายในตาม มาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ แล้วรายงานต่อหน่วยงานต้นสังกัด และองค์การบริหารส่วนตำบล ควรมีการติดตามตรวจสอบคุณภาพ อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง องค์การบริหารส่วนตำบล ควรส่งเสริมให้บุคลากรสาขาวิชาการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ดำเนินการจัดทำวิจัยในชั้นเรียน เพื่อส่งเสริมหรือแก้ไขปัญหาของเด็กเล็กที่สอดคล้องกับความแตกต่างระหว่างบุคคลและพัฒนาการตามช่วงวัย เพื่อส่งผลกระทบต่อพัฒนาการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพ และองค์การบริหารส่วนตำบล ควรแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศการศึกษา และจัดทำแผนการนิเทศ การศึกษา โดยดำเนินงานประชุมหารือเพื่อแก้ไขปัญหา และพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน และรายงานผลการนิเทศต่อหน่วยงานต้นสังกัดรับทราบ

2.5 ด้านการมีส่วนร่วมและส่งเสริมสนับสนุน มีแนวทางการดำเนินงาน คือ องค์การบริหารส่วนตำบล ควรส่งเสริมให้มีการประชาสัมพันธ์และแจ้งข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้ชุมชนรับทราบ และศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ควรจัดกิจกรรม ร่วมกันระหว่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและชุมชนเพิ่มมากขึ้น ควรมีการจัดประชุม เพื่อชี้แจงผลการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้กับชุมชน ผู้ปกครองและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทราบอย่างต่อเนื่อง องค์การบริหารส่วนตำบล และศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรเปิดโอกาสให้ชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน กำหนดนโยบายตลอดจนการกำหนด กิจกรรม โครงการต่าง ๆ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในการระดมทรัพยากร วัสดุ อุปกรณ์ และงบประมาณในการดำเนินงานและการทำกิจกรรมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และองค์การบริหาร ส่วนตำบล ควรแต่งตั้งให้ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน หรือหน่วยงานต่าง ๆ ร่วมเป็นคณะกรรมการในการประเมินคุณภาพของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และเปิดโอกาสให้ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้รับรู้และเสนอแนะความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาผลการประเมินคุณภาพ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

2.6 ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย มีแนวทางการดำเนินงาน คือ องค์การบริหารส่วนตำบล ควรจัดส่งเสริมความรู้ ประสบการณ์ในการสร้างการมีส่วนร่วม สนับสนุนงบประมาณ บุคลากร วัสดุ และสถานที่ในการดำเนินงานของเครือข่ายพัฒนาเด็ก ปฐมวัย เพื่อเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็กปฐมวัย องค์การบริหารส่วน ตำบล ควรมีกลุ่มงานหรือเป็นศูนย์กลางเพื่อการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารของเครือข่ายการ พัฒนาเด็กปฐมวัย และ องค์การบริหารส่วนตำบล ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูมีโอกาสได้ไป อบรมสัมมนา แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กใกล้เคียง เกี่ยวกับการพัฒนาเด็กปฐมวัย

อย่างต่อเนื่อง และศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ควรมีการจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ร่วมกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอื่น ๆ ในพื้นที่ เพื่อสร้างเครือข่ายในการพัฒนาเด็กปฐมวัย

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ พบประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปราย ดังนี้

1. ปัญหาการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ มีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปราย ดังนี้

1.1 ปัญหาการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบปัญหาสูงสุด คือ ด้านบุคลากร ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าบุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กส่วนใหญ่ มีคุณสมบัติไม่ตรงสายงาน ขาดทักษะ และประสบการณ์ในการดำเนินงาน ดังนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรให้ความสำคัญในกระบวนการสรรหา การพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นการพัฒนาการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของประหยัด สวัสดิ์พูน (2560) พบว่า ด้านบุคลากรมีความจำเป็นเร่งด่วนต้องพัฒนาในด้านอื่น ๆ ทั้งนี้เพราะบุคลากรในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นหน้าที่หลักในการจัดการศึกษาอบรมเลี้ยงดู และส่งเสริมพัฒนาการสำหรับเด็กเล็ก การที่ผู้ดูแลเด็กปฐมวัยจะปฏิบัติหน้าที่ดูแลเด็กได้ประสบผลสำเร็จ เพื่อให้ได้บุคลากรที่มีคุณภาพ ส่งผลให้การดูแลเด็ก การอบรมเลี้ยงดูเด็กการจัดการที่ประสบผลที่เหมาะสมกับเด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก พบว่า ปัญหาสูงสุด คือ การจัดทำแผนพัฒนาการศึกษา และการเสนอขอความเห็นชอบจากคณะกรรมการการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขาดการประสานด้านการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษา กับหน่วยงานต้นสังกัด ส่งผลให้แผนงานที่ออกมาไม่สอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนั้น องค์กรบริหารส่วนตำบล ควรกำชับให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาให้มีความชัดเจน กำหนดแผนงานให้สอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของกัลญา แก่นแก้ว (2560) พบว่า ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาสามปีให้มีความชัดเจนทั้งนโยบาย วิสัยทัศน์ในการพัฒนาของศูนย์ นอกจากนี้ยังต้องสอดคล้องกับแผนสามปีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการดำเนินงาน

1.3 ด้านบุคลากร พบว่า ปัญหาสูงสุด คือ บุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้ความสำคัญของการจัดการศึกษา มีความรับผิดชอบ มีศักยภาพในการจัดการศึกษา ส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนอย่างถูกต้องเหมาะสม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบุคลากรสายวิชาการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เช่น ผู้ดูแลเด็กเล็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบางแห่งไม่มีคุณวุฒิทางด้านการศึกษาปฐมวัย

ขาดทักษะที่จำเป็นในการจัดประสบการณ์เรียนรู้สำหรับเด็กเล็ก ย่อมส่งผลต่อการจัดประสบการณ์และการส่งเสริมพัฒนาการการเรียนรู้สำหรับเด็กเล็ก ดังนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรให้ความสำคัญในการสรรหาบุคลากรด้านการจัดการศึกษา และบริหารจัดการให้บุคลากรได้รับการอบรม พัฒนาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของกัลญา แก่นแก้ว (2560) พบว่า บุคลากรภายในศูนย์ต้องส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของครูผู้ดูแลเด็กอย่างต่อเนื่อง เช่น การศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น การเข้ารับการอบรม การศึกษา ดูงาน ทั้งนี้เพื่อให้ครูผู้ดูแลเด็กมีทักษะและองค์ความรู้ในการปฏิบัติงานเพิ่มมากขึ้น ส่วนในภาพรวมควรจัดทำแผนพัฒนาบุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กรายบุคคล

1.4 ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัย พบว่า ปัญหาสูงสุดคือ ความเหมาะสมของห้องพยาบาล มีอุปกรณ์ปฐมพยาบาล เครื่องเวชภัณฑ์ที่จำเป็น และมีผู้ดูแลห้องพยาบาล ทั้งนี้อาจเป็นเพราะศูนย์พัฒนาเด็กเล็กไม่ได้แยกห้องปฐมพยาบาลออกเป็นสัดส่วนที่ชัดเจน บางแห่งมีเพียงตู้ยา เครื่องเวชภัณฑ์ที่จำเป็น อุปกรณ์ปฐมพยาบาลเบื้องต้น และยังไม่มีการแต่งตั้งผู้รับผิดชอบงานด้านนี้โดยตรง ดังนั้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงควรปรับปรุงอาคารเรียน โดยจัดให้มีห้องพยาบาล เครื่องเวชภัณฑ์ และอุปกรณ์ปฐมพยาบาลในเบื้องต้น ตลอดจนควรมีแผนการดำเนินงานในกรณีที่ต้องมีการส่งต่อเด็กที่ป่วยไปยังโรงพยาบาลต่อไป และควรมีการมอบหมายงานด้านการดูแล ปฐมพยาบาลกรณีมีเหตุเด็กป่วยฉุกเฉิน และจัดให้บุคลากรได้เข้ารับการฝึกอบรมด้านการปฐมพยาบาลอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของพรวิสาข์ มะลาศรี (2559) พบว่า ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรมีการวางแผนงานเพื่อการจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันเหตุการณ์ต่าง ๆ การจัดการฝึกฝนด้านการปฐมพยาบาล โดยเน้นความปลอดภัยของเด็กเป็นสำคัญ

1.5 ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร พบว่า ปัญหาสูงสุด คือ การประกันคุณภาพภายใน โดยกำหนดมาตรฐานการศึกษา ตัวชี้วัด และเกณฑ์การประเมินตามมาตรฐานการศึกษาของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา แต่ผลการดำเนินงานยังไม่สะท้อนถึงปัญหาที่แท้จริงด้านการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย หรืออาจเป็นเพราะศูนย์พัฒนาเด็กเล็กไม่ได้นำผลการประกันคุณภาพภายในไปใช้ในการวางแผนงานหรือระบบการดำเนินงานที่ชัดเจน ดังนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงควรส่งเสริมสนับสนุนและกำกับให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาอย่างเป็นระบบ และครบตามกระบวนการที่กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นกำหนด ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของสมปอง อุ๋นใจ (2558) พบว่า บุคลากรมีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดเลย ด้านวิชาการและกิจกรรมหลักสูตร ได้กำหนดคุณลักษณะของเด็กที่พึงประสงค์ไว้อย่างชัดเจน โดยจัดให้เด็กได้มีการพัฒนาทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์พัฒนาด้านสังคมสติปัญญา มีการประเมินคุณภาพภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยใช้มาตรฐานการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นที่กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นกำหนด

1.6 ด้านการมีส่วนร่วมและส่งเสริมสนับสนุน พบว่า ปัญหาสูงสุด คือ การเข้ามามีส่วนร่วมพัฒนาปรับปรุงอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของชุมชนสถาบัน หรือหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะศูนย์พัฒนาเด็กเล็กยังขาดการสื่อสารไปยังชุมชน ส่งผลให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและศูนย์พัฒนาเด็กเล็กไม่ได้รับทราบความคิดเห็นและการมีส่วนร่วมและส่งเสริมสนับสนุนจากชุมชน ผู้ปกครองหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเท่าที่ควร ดังนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ควรมีการประชาสัมพันธ์และแจ้งข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้ชุมชนรับทราบ และควรจัดกิจกรรมโดยเปิดโอกาสให้ชุมชน ผู้ปกครองหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพิ่มมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของเครือฟ้า สิ่งทองลา (2558) พบว่า การศึกษาความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น จังหวัดเลย ด้านการมีส่วนร่วมและสนับสนุนจากชุมชนในภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยชุมชนมีส่วนร่วมในการติดตาม ตรวจสอบผลการดำเนินงานของศูนย์ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือ ชุมชนมีส่วนร่วมในการประชุมปรึกษาหารือในการดำเนินงานของศูนย์ และชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงานจัดตั้งศูนย์

1.7 ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย พบว่า ปัญหาสูงสุด คือ การส่งเสริมสนับสนุนงบประมาณ บุคลากร วัสดุ และสถานที่ในการดำเนินงานของเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ มีการจัดตั้งเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัยระดับอำเภอ แต่ยังคงขาดการประสานงาน การประชุม หรือกิจกรรมที่ทำร่วมกันระหว่างเครือข่าย ดังนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีกลุ่มงานหรือมีศูนย์กลางเพื่อการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร ประสานงานของเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรส่งเสริมสนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมร่วมกันระหว่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อเป็นการส่งเสริมการมีส่วนร่วม ตลอดจนสนับสนุนงบประมาณ บุคลากร วัสดุ และสถานที่ในการดำเนินงานของเครือข่ายพัฒนาเด็กปฐมวัย เพื่อเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็กปฐมวัย ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของประหยัด สวัสดิ์พูน (2560) พบว่า ด้านการส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย พบว่า ภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากข้อที่มีการปฏิบัติมากกว่าข้ออื่น 3 อันดับแรก ได้แก่ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการจัดทำแผน และแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานเครือข่ายการพัฒนาเด็กเล็ก รองลงมา ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีการกำหนดปฏิทินเครือข่ายเสริมสร้างความเข้มแข็งให้บุคลากรภายในศูนย์ และเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนร่วมพัฒนา และศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีการจัดตั้งเครือข่ายการพัฒนาเด็กเล็กต้นแบบและประกาศให้ผู้ปกครอง ชุมชน ผู้สนใจได้รับทราบ และศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเชื่อมต่อข้อมูลข่าวสารระหว่างเครือข่าย

2. แนวทางการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ มีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปราย ดังนี้

2.1 ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก แนวทางการแก้ไข คือ ควรมีการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นแผนพัฒนาการศึกษา และการบริหารงบประมาณให้สอดคล้องกัน และดำเนินการอย่างเป็นระบบ และควรจัดให้มีการประชุมชี้แจงผู้นำชุมชน ผู้ปกครอง และคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อเปิดโอกาสในการรับทราบความคิดเห็น ปัญหา และหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาหารือร่วมกัน และควรกำหนดเรื่องการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นหัวข้อหนึ่งในการจัดประชาคมหมู่บ้าน เพื่อการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เพื่อให้ผู้ปกครองชุมชนได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของรัศมี ตูจิงดา (2557) พบว่า ควรมีการจัดทำแผนการศึกษา แผนการปฏิบัติงาน แผนงบประมาณเฉพาะ ส่วนของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ควรจัดตั้งและพัฒนาคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยนำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรให้ความสำคัญกับการศึกษา ทั้งนี้เนื่องจากยังมีความรู้ในเรื่องการจัดการศึกษาค่อนข้างน้อย และไม่ให้ความสำคัญกับการศึกษาเท่าที่ควร การติดตามและประเมินผลการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต้องเป็นไปตามหลักการของการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มิใช่เป็นเพียงการออกเยี่ยมศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเท่านั้น

2.2 ด้านบุคลากร แนวทางการแก้ไข คือ ควรมีการส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรสายวิชาการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ทางวิชาชีพ ตามมาตรฐานกำหนดตำแหน่งอย่างต่อเนื่อง ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้แบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) และควรกำหนดอัตราบุคลากรต่อเด็กเล็ก ค่าตอบแทน สิทธิสวัสดิการสำหรับบุคลากรสายวิชาการในศูนย์พัฒนาเด็กให้เป็นไปอย่างเหมาะสมตามระเบียบ กฎหมายที่กำหนด ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของเบญจพร ต่ำคำดี (2562) พบว่า ด้านบุคลากร ควรมีแนวทางการบริหารจัดการ ขั้นตอนในการปฏิบัติ มีการจัดทำแผนงานบุคลากรกำหนดอัตราส่วนของครูต่อเด็กปฐมวัยเพียงพอต่อการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และส่งเสริมให้ครูผู้ดูแลเด็ก/ผู้ดูแลเด็ก ทุกคนได้รับการอบรมด้านการพัฒนาเด็กปฐมวัย อย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง และขั้นตอนการตรวจสอบ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรมีการประชุมพิจารณาประเมินผลการปฏิบัติงานของครูผู้ดูแลเด็ก/ผู้ดูแลเด็ก

2.3 ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัย แนวทางการแก้ไข คือ ควรมีการปรับปรุงอาคาร ห้องเรียน ตลอดจนห้องน้ำ ห้องส้วม และสภาพแวดล้อมภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีความเหมาะสมและความปลอดภัยต่อการจัดประสบการณ์เรียนรู้สำหรับเด็กเล็ก ควรจัดให้มีห้องพยาบาลให้เป็นสัดส่วน จัดหาอุปกรณ์ เครื่องเวชภัณฑ์หรือยาที่จำเป็นอย่างเพียงพอ และศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรมีการฝึกอบรมการปฐมพยาบาลเบื้องต้นสำหรับบุคลากรในศูนย์พัฒนาเด็ก เพื่อเป็นการปฐมพยาบาล ป้องกันอุบัติเหตุและความเจ็บป่วยฉุกเฉินของเด็กเล็ก ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของพรวิสาข์ มะลาศรี (2559) พบว่า ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรมีการ

วางแผนเพื่อการจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันเหตุการณ์ต่าง ๆ การจัดการด้านการปฐมพยาบาล โดยเน้นความปลอดภัยของเด็กเป็นสำคัญ

2.4 ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร แนวทางการแก้ไข คือ ควรมีการศึกษา วิเคราะห์มาตรฐาน และดำเนินประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ แล้วรายงานต่อหน่วยงานต้นสังกัด และควรมีการนิเทศ ติดตามตรวจสอบคุณภาพ อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง และควรส่งเสริมให้บุคลากรสายวิชาการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ดำเนินการจัดทำวิจัยในชั้นเรียน เพื่อส่งเสริมหรือแก้ไขปัญหาของเด็กเล็กที่สอดคล้องกับความแตกต่างระหว่างบุคคลและพัฒนาการตามช่วงวัย เพื่อส่งผลกระทบต่อพัฒนาการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของนันทิพัฒน์ ดาษดา (2559) พบว่า ดำเนินการประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาท้องถิ่นและรายงานผลการประเมิน เพื่อขอรับการประเมินจากภายนอก จัดทำแผนเพื่อติดตามและประเมินพัฒนาการเด็กตามเกณฑ์มาตรฐานกำหนด และเชิญผู้เชี่ยวชาญจากภายนอกมาให้ความรู้ทางวิชาการการจัดการกิจกรรมตามหลักสูตรแก่บุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

2.5 ด้านการมีส่วนร่วมและส่งเสริมสนับสนุน แนวทางการแก้ไข คือ ควรมีการประชาสัมพันธ์และแจ้งข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้ชุมชนรับทราบ และควรจัดกิจกรรมร่วมกันระหว่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและชุมชนเพิ่มมากขึ้น และเปิดโอกาสให้ชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน กำหนดนโยบายตลอดจนการกำหนดกิจกรรม โครงการต่าง ๆ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก การระดมทรัพยากร วัสดุ อุปกรณ์ และงบประมาณในการดำเนินงานและการทำกิจกรรมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของเบญจพร ต่ำคำดี (2562) พบว่า ควรให้มีแนวทางการบริหารจัดการ ขั้นตอนการวางแผน จัดให้มีการประชุมวางแผนร่วมกันระหว่างครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง และคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีส่วนร่วม เพื่อปรึกษาการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาโครงการพัฒนาต่าง ๆ ตามแผนพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และปรับปรุงนำสู่ขั้นตอนการปฏิบัติ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจัดกิจกรรมสัมพันธ์กับชุมชนได้

2.6 ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย แนวทางการแก้ไข คือ ควรจัดส่งเสริมความรู้ ประสบการณ์ในการสร้างการมีส่วนร่วม สนับสนุนงบประมาณ บุคลากร วัสดุ และสถานที่ในการดำเนินงานของเครือข่ายพัฒนาเด็กปฐมวัย เพื่อเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็กปฐมวัย ควรมีกลุ่มงานหรือเป็นศูนย์กลางเพื่อการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารของเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย และควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูมีโอกาสได้ไปอบรมสัมมนา แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กใกล้เคียง ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของเบญจพร ต่ำคำดี (2562) พบว่า ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย ควรมีแนวทางการบริหารจัดการ ขั้นตอนการวางแผน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดให้มีการประชุมการจัดประชุมหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครูผู้ดูแลเด็ก ผู้ดูแลเด็กระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อกำหนดแผนความร่วมมือในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และขั้นตอนการปฏิบัติ

เครือข่ายพัฒนาเด็กปฐมวัย ควรจัดทำข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับงานเครือข่ายพัฒนาเด็กปฐมวัย มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์งานพัฒนาเครือข่ายศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และมีการแต่งตั้งผู้รับผิดชอบประสานและดำเนินงานเครือข่ายศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาปัญหาการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก คือ ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ควรเปิดโอกาสชุมชน ผู้ปกครอง และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นรับทราบปัญหาและหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาพร้อมกัน ด้านบุคลากร ควรส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรสายวิชาการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ทางวิชาชีพตามมาตรฐานกำหนดตำแหน่งอย่างต่อเนื่อง ด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัย ควรปรับปรุงอาคารเรียน สภาพแวดล้อมภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีความเหมาะสมต่อการจัดประสบการณ์เรียนรู้สำหรับเด็กเล็ก ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร ควรมีการประกันคุณภาพภายในและการนิเทศการศึกษาอย่างเป็นระบบ ด้านการมีส่วนร่วมและสนับสนุน ควรเปิดโอกาสให้ชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน กำหนดนโยบายหรือโครงการต่าง ๆ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย ควรมีกลุ่มงานหรือศูนย์กลางเพื่อการประชาสัมพันธ์ ข้อมูลข่าวสารของเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรมีการวิเคราะห์ความต้องการของชุมชนในการจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก การย้าย/รวม และการยุบเลิกศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนการดำเนินงาน ตลอดจนมีการแต่งตั้งบุคลากรในชุมชนเป็นคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และควรมีการประชุมคณะกรรมการฯ เพื่อขอความคิดเห็น ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
2. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรสนับสนุนส่งเสริมให้ครูผู้ดูแลเด็กได้รับการอบรม สัมมนา เพื่อพัฒนาตนเองให้มีความรู้และทักษะในการจัดการศึกษาปฐมวัยอย่างต่อเนื่อง
3. ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครสวรรค์ ใช้ผลการวิจัยเป็นข้อมูลในการวางแผน กำหนดนโยบายการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์
4. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรมีการส่งเสริมสนับสนุนให้มีการจัดประชุม อบรม สัมมนาด้านการพัฒนาเด็กปฐมวัยของหัวหน้าศูนย์ฯ ครูผู้ดูแลเด็ก ผู้ช่วยครูระหว่าง องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ควรมีมาตรการเตรียมความพร้อมรับสถานการณ์ฉุกเฉิน เช่น วัสดุ อุปกรณ์และเครื่องมือป้องกันความปลอดภัย การฝึกซ้อมป้องกันอุบัติเหตุ อบรมบุคลากรด้านการปฐมพยาบาล มีหมายเลขโทรศัพท์ฉุกเฉิน และมีมาตรการในการรับ - ส่งเด็กอย่างเป็นระบบ
2. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ควรมีการจัดโครงการ กิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการของเด็กเล็ก และควรดำเนินงานตามแผนพัฒนาการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อส่งเสริมคุณภาพของการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กเล็ก
3. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ควรเปิดโอกาสให้ผู้ปกครอง ชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมพิจารณาแผนงาน / โครงการและงบประมาณในการส่งเสริมและพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และเปิดโอกาสให้สถาบัน หรือหน่วยงานต่าง ๆ เข้ามาร่วมจัดกิจกรรมการดำเนินโครงการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น. (2553). *มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก. กระทรวงมหาดไทย. (อัดสำเนา).*
- กัลญา แก่นแก้ว. (2560). *สภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุบลราชธานี. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขา การบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.*
- เครือฟ้า สิงห์ทองลา. (2558). *การจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น จังหวัดเลย. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์.*
- นันทิพัฒน์ ดาษดา. (2559). *แนวทางพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็ก เล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิต วิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.*
- เบญจพร ต่ำคำดี. (2562). *แนวทางการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นในอำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย. (วิทยานิพนธ์การศึกษา มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยพะเยา.*
- ประหยัด สวัสดิ์พูน. (2560). *แนวทางการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์. (ดุขภูนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา ภาวะผู้นำเพื่อการพัฒนาวิชาชีพ). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.*

- พรวิสาร มะลาศรี. (2559). ปัญหาการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. (2542, สิงหาคม 19). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 116 ตอนที่ 74 ก, หน้า 5 - 6.
- พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542. (2542, พฤศจิกายน 17). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 116 ตอนที่ 114 ก, หน้า 5, 13.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560. (2560, เมษายน 6). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 134 ตอนที่ 40 ก, หน้า 14, 79.
- รัศมี ตูจินดา. (2557). การบริหารงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสิงห์บุรี. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.
- สมปอง อุ่นใจ. (2558). การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดเลย. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). (2562). *ผลการประเมินภายนอก*. เข้าถึงได้จาก <http://aqa.onesqa.or.th/SummaryReport.aspx>.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). *มาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.